

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Майка М.В.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах гібридної війни, яку розпочала Російська Федерація проти України, інформаційне протистояння відіграє ключову роль.

Велика кількість пропаганди, фейку та неперевіреної інформації яку розповсюджує Російська Федерація в інформаційному просторі завдає збитку не лише для Національної безпеки України але й підриває морально-психологічний стан населення та впливає на суспільну думку про ті чи інші події.

Саме тому західними країнами було сформовано систему стратегічних комунікацій яка дозволяє інституціям сектору безпеки та оборони маючи відповідний інструментарій відстоювати інтереси держави в інформаційному просторі та налагоджувати співпрацю між державними та громадськими організаціями.

Так, вперше в 2004 році Оборонна наукова рада Міністерства оборони США підготувала новий звіт, де чітко артикулюється термін «стратегічні комунікації», – «Заключний звіт Оперативної групи Оборонної наукової ради зі стратегічних комунікацій» (Report of the Defense Science Board Task Force on Strategic Communication) [5], та створюється посада в Раді національної безпеки США керівника зі стратегічних комунікацій та інформації.

В 2014 році у місті Рига, Латвія почав працювати створений **Центр передового досвіду в галузі стратегічних комунікацій НАТО**, на який покладено завдання моніторингу та верифікації контенту який може завдавати шкоди національним інтересам [8].

Перше чітке визначення «Стратегічні комунікації» в українському законодавстві з'явилося у Воєнній доктрині України в 2015 році та Доктрині інформаційної безпеки України в 2016 році.

Стратегічні комунікації – скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [1].

Публічна дипломатія – діяльність офіційних урядових установ, спрямована на формування міжнародного комунікативного середовища з метою позитивного сприйняття й розуміння зовнішньої політики держави та протидії негативному позиціонуванню [2].

Зв'язки із громадськістю – це невід'ємна частина сучасної управлінської діяльності, яка спрямована на створення атмосфери взаєморозуміння між організацією і громадськістю, між партнерами у всіх сферах суспільного життя на основі правдивої і повної інформації [3].

Інформаційні операції – це інтегроване застосування ключових можливостей електромагнітних засобів, комп'ютерних мереж, психологічних операцій, військового мистецтва та безпекових операцій разом із спеціальною підтримкою та відповідними можливостями з метою впливу, руйнування, завдання шкоди, захоплення процесу ухвалення рішень (людиною чи технічними засобами) при одночасному захисті власного [4].

Психологічні операції – це діяльність спрямована на визначену аудиторію з метою впливу на свідомість, схильність та поведінку для досягнення політичних і військових цілей [6].

Військово-цивільне співробітництво – це систематична, планомірна діяльність Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України (далі – Збройні Сили України) по координації та взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями та громадянами у районах дислокації військових частин та підрозділів Збройних Сил України з метою формування позитивної громадської думки і забезпечення сприятливих умов для виконання Збройними Силами України покладених на них завдань та функцій шляхом надання допомоги цивільному населенню у вирішенні проблемних питань життєдіяльності з використанням військових та невійськових сил та засобів [7].

Інтеграція, балансування, узгодженість та одночасно унікальність комунікаційних засобів повинні стати основою для реалізації стратегічних комунікацій, у т.ч. підтримки зв'язків з громадськістю та публічною дипломатією, інформаційних операцій тощо.

По-перше, виконання конкретних завдань стратегічних комунікацій своєчасними повідомленнями, зображеннями та діями зазвичай вимагає інтеграції і синхронізації двох або більше інформаційних процесів.

По-друге, для ефективної стратегічної комунікації необхідна узгодженість у спільній діяльності процесу синхронізованого планування, проведення, реалізації та контролю за реалізацією інформаційних заходів з усіма іншими діями.

По-третє, баланс між різними способами дій в інформаційному просторі для підтримки стратегічних комунікацій залежить від урахування дії багатьох чинників, таких як мета, завдання, функції, принципи та методи, інформаційне середовище та аудиторії, на яку спрямована комунікація [9].

Для прикладу можна привести досвід наших зарубіжних партнерів який свідчить, що в країнах-членах НАТО діяльність стратегічні комунікації охоплюють такі основні напрями: зв'язки з громадськістю, публічна дипломатія та військова підтримка публічної дипломатії, внутрішня комунікація, зв'язки зі ЗМІ, інформаційні операції, психологічні операції, інформування про ситуацію, розвідувальне забезпечення проведення інформаційних заходів, демонстрація сили, введення в оману, безпека операцій, фізичний вплив на інформаційну інфраструктуру, протиборство в електромагнітному просторі, дії в кіберпросторі, включаючи соціальні мережі, інформаційні заходи міжнародного військового співробітництва, залучення ключового лідера, інформаційна складова цивільно-військового співробітництва.

Кожна держава-член НАТО, безумовно, має власні національні особливості та підходи до стратегічних комунікацій. Крім того частину з наведених дій дозволяється проводити лише на території супротивника [9]. Інституції сектору безпеки та оборони під час формування концепції стратегічних комунікацій в залежності від направлення діяльності повинні створювати та підтримувати власний імідж, мати вибудовану систему комунікації як із засобами масової інформації так із органами державної влади та здійснювати постійний моніторинг і верифікацію контенту [11].

Формування іміджу інституції сектору безпеки та оборони має бути одним із головних напрямків та прагнень, оскільки саме він формує громадську думку, соціальну оцінку, стійке уявлення чим впливає на ставлення суспільства до інституції та сектору в цілому. Сформований імідж дозволяє в подальшому залучати до співпраці громадські

організації та засоби масової інформації, просувати актуальну інформацію до суспільства, демонструвати ефективність роботи як інституції так і сектору в цілому.

Засоби масової комунікації відіграють ключову роль в системі стратегічних комунікацій, оскільки вибудована система дозволяє інституціям сектору безпеки та оборони забезпечити зворотній зв'язок із громадськістю та публічну дипломатію, підвищити рівень координації в інформаційному просторі. Засоби масової інформації, волонтерські та громадські організації, блогери є посередниками між інституціями сектору безпеки та оборони та місцевою, національною та міжнародною аудиторією. Тому відносини з медіа повинні постійно зміцнюватися для більш тісної співпраці, особливо в кризові періоди.

Взаємодія представників інституцій сектору безпеки та оборони з медіа має інформаційний або резонансний характер, оскільки повідомлена інформація сприймається громадянським суспільством у контексті забезпечення безпеки людини, суспільства, держави.

Ключову роль у взаємодії з засобами масової інформації відіграє керівник інституції сектору безпеки та оборони який вважається оратором, заслуговує високої довіри та часто виступає на публіку.

Для повідомлення інформації створено велике різноманіття майданчиків: інтерв'ю, прес-конференція, прес-брифінг, випуск новин, прес-реліз а також повідомлення через соціальні мережі та інтернет ресурси. Окрім розповсюдження інформації велику увагу варто приділяти такому поняттю як верифікація контенту, моніторинг деструктивних впливів в засобах масової інформації та соціальних мережах.

Оскільки Україна на сьогоднішній день знаходиться у стані війни будь яка резонансна подія може заповнити інформаційні джерела недостовірними даними та мати ціль підриву суспільної думки. Так за словами заступника директора Центру передового досвіду в галузі стратегічних комунікацій НАТО Пеетера Талі «в Естонії у російськомовному Твіттері 87% твітів про НАТО та Естонію робили боти» [8].

На сьогоднішній день верифікація тролінгового та фейкового контенту, моніторинг мережевих ресурсів, перевірка походження фото та відео контенту повинна мати системний підхід з конкретним визначеним напрямками.

Стратегічні комунікації в багатьох наукових роботах порівнюють з пропагандою. Так американський письменник і колишній закордонний і військовий журналіст Річард Галоран (Richard Halloran) дав коротке визначення стратегічним комунікаціям як певному способу переконувати людей прийняти чийсь ідеї, політику або спосіб дій [10]. Але варто зауважити що пропаганда має на меті висвітлення вибіркової інформації та спонукає до емоційної реакції на повідомлення, в той час як стратегічні комунікації мають на меті інформування суспільства виключно правдивою та перевіреною інформацією.

Так, для прикладу функціонування стратегічних комунікацій в Україні у напрямку військово-цивільного співробітництва та зв'язку із громадськістю можна привести приклад роботи Міністерства оборони України яке в період проведення Антитерористичної операції та операції об'єднаних сил проводять щоденне інформування населення України через офіційний веб-сайт Міністерства, засоби масової інформації та соціальні мережі про стан подій на лінії зіткнення, кількість обстрілів, втрат, місця загострення, інформування про графік робіт контрольних пунктів.

В останні роки Служба безпеки України стала більш відкритою для населення про що свідчать регулярні повідомлення про діяльність органу в засобах масової інформації, соціальних мережах та офіційному веб-сайті.

Створення системи стратегічних комунікацій в Україні є одним із етапів реформування сектору безпеки і оборони України на шляху вступу до НАТО.

Наразі Україна повинна на законодавчому рівні визначити державні органи які будуть забезпечувати діяльність стратегічних комунікацій, та створювати відповідні навчально-наукові та освітні заклади. Зміцнення комунікації між державою та суспільством формує позитивний імідж інституцій сектору безпеки та оборони тим самим підвищує довіру.

Формування стратегічних комунікацій в інституціях сектору безпеки та оборони та володіння інструментами публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, дозволять ефективно володіти та передавати інформацію, робити державу спроможною реагувати на ризики в інформаційному просторі.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України № 555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Военної доктрини України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
2. Руднева В. Публічна дипломатія: теоретичні основи застосування нової інформаційно-комунікаційної технології в державному управлінні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2012. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-1-18.pdf>
3. Зв'язки з громадськістю. URL: https://kneu.edu.ua/ua/depts5/k_politologii_i_sociologii/zsg/
4. Інформаційна операція. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_операція
5. Дубов Д.В. Стратегічні комунікації: Проблеми концептуалізації та практичної реалізації. Науково-дослідний інститут інформатики і права, 2016. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/dubov.pdf>
6. Панченко В.М. Інформаційні операції в системі стратегічних комунікацій. Науково-дослідний інститут інформатики і права, 2016. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/panchenko.pdf>
7. Військово-цивільне співробітництво. URL: <https://cimic.com.ua/functions>
8. Центр передового досвіду в галузі стратегічних комунікацій. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2819096-peeter-tali-zastupnik-direktora-nato-stratcom-coe.html>
9. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах : монографія. Національний університет оборони України ім. Івана Ченяховського, 2019. URL: <http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/Стратегічні-комунікації-словник.pdf>
10. Гребенюк М.В. Основи Стратегічних комунікацій за стандартами НАТО. Національний університет оборони України ім. Івана Ченяховського, 2017. URL: <http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/Основи-стратегічних-комунікацій-за-стандартами-НАТО.pdf>
11. Компанцева Л.Ф., Алькушин О.В., Гай М.О. та ін. Стратегічні комунікації для фахівців сектору безпеки і оборони: практичний poradnik / за заг. ред. Л.Ф. Компанцевої. Київ : Нац. акад. СБУ, 2019.